

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD – 40101-002-02/2013

P/13/168

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk

T +48 58 768 36 00, F +48 58 768 36 05

lgd@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/168 – „Zagospodarowanie osadów powstających w oczyszczalniach ścieków komunalnych”.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontroler	1. Mariusz Syrek, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 84833 z 7 marca 2013 r. 2. Kamil Urzędowski, doradca ekonomiczny, legitymacja służbowa nr 11954. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Lęborku, ul. Pionierów 2, 84-300 Lębork (dalej „Spółka”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Boniaszczuk, Dyrektor Zarządu Spółki. (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹ działalność Spółki w latach 2011-2012 w zakresie ewidencjonowania osadów ściekowych, realizacji obowiązków sprawozdawczych dotyczących danych o komunalnych osadach ściekowych, postępowania z wytworzonymi osadami ściekowymi na terenie oczyszczalni ścieków oraz zagospodarowania osadów ściekowych.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Pozytywną ocenę uzasadnia prawidłowe: postępowanie z wszystkimi wytworzonymi osadami ściekowymi poprzez poddanie ich stabilizacji oraz obróbce mechanicznej, biologicznej i chemicznej, pobieranie próbek osadów ściekowych do badań, ewidencjonowanie (poza jednostkowymi przypadkami) wytworzonych osadów ściekowych, a także terminowe przekazywanie Marszałkowi Województwa Pomorskiego zbiorczych zestawień danych o komunalnych osadach ściekowych.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na:

- nieopracowaniu w 2012 r. programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi,
- nieodnotowaniu w 43 spośród 69 sporządzonych w Spółce w latach 2011-2012 kartach przekazania odpadów numerów rejestracyjnych pojazdów, którymi przewożono odpady,
- błędach w ewidencjonowaniu produkcji osadu oraz w zbiorczych zestawieniach danych o komunalnych osadach ściekowych,
- niewykonaniu przez Spółkę badań gruntów, na których miały być stosowane komunalne osady ściekowe wytworzone przez Spółkę,
- nieinformowaniu podmiotu władającego nieruchomościami, na których miały być stosowane komunalne osady ściekowe o dawkach osadu, które można stosować na poszczególnych gruntach.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Ewidencjonowanie osadów ściekowych, realizacja obowiązków sprawozdawczych.

Opis stanu faktycznego

1.1. Spółka eksploatowała oczyszczalnię ścieków komunalnych w Lęborku (dalej: „oczyszczalnia”).

Decyzją z 12 stycznia 2006 r. Kierownik Wydziału Rolnictwa i Ochrony Środowiska Starostwa Powiatowego w Lęborku, działając z upoważnienia Starosty Lęborskiego, udzielił Spółce pozwolenia na wytwarzanie odpadów, z datą ważności do 12 stycznia 2016 r.² (dalej: „decyzja z 12 stycznia 2006 r.”). W ww. decyzji określono m.in., że:

- maksymalna dopuszczalna ilość wytwarzanych na terenie Spółki w ciągu roku odpadów kwalifikowanych jako niebezpieczne wynosi 0,22 Mg, natomiast kwalifikowanych jako inne niż niebezpieczne – 10.755,035 Mg;
- w procesie oczyszczania ścieków przez Spółkę wytwarzane mogą być następujące odpady³: skratki (kod odpadu 19 08 01) – do 300 Mg rocznie, piasek z piaskowników (kod odpadu 19 08 02) – do 200 Mg rocznie, ustabilizowane komunalne osady ściekowe (kod odpadu 19 08 05) – do 10.000 Mg rocznie oraz tłuszcze i mieszaniny olejów z separacji (kod odpadu 19 08 09) – do 40 Mg rocznie. W latach 2011-2012 wytworzone w procesie oczyszczania ścieków odpady nie przekroczyły ilości podanych w tej decyzji;
- wytworzone w wyniku działalności Spółki odpady – do chwili odbioru przez specjalistyczne firmy – powinny być magazynowane w odpowiednio zabezpieczonych, szczelnych i opisanych pojemnikach, zbiornikach, skrzyniach, przystosowanych poletkach, w wyznaczonym na ten cel miejscu o odpowiednio utwardzonym i nieprzepuszczalnym podłożu.

Spółka w 2011 r. wytworzyła odpady w postaci chemikaliów laboratoryjnych i analitycznych (zakwalifikowane jako odpady niebezpieczne) w ilości 0,08 Mg. W 2012 r. Spółka wytworzyła takie odpady w ilości 0,11 Mg, tj. wyższej o 0,01 Mg od ilości, której przekroczenie związane było z obowiązkiem posiadania – na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach⁴ (dalej: „ustawa o odpadach”) – decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami niebezpiecznymi.

(dowód: akta kontroli str. 5-26, 48, 156-163, 168, 257-275, 418-426, 431-433)

1.2. Prowadzona przez Spółkę w latach 2011-2012 ewidencja osadów wytworzonych w procesie oczyszczania ścieków (karty ewidencji odpadu, karty ewidencji komunalnych osadów ściekowych oraz karty przekazania odpadu) zawierała (za wyjątkiem nieodnotowania w 43 spośród 69 kart przekazania odpadu numerów rejestracyjnych pojazdów, którymi przewożono odpady) wszystkie wymagane informacje przewidziane w formularzach, stanowiących załączniki nr 1, 2 i 5 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów⁵ (dalej: „rozporządzenie w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów”).

(dowód: akta kontroli str. 47, 49-151, 164-167, 335-337, 427-430 i 488)

² Decyzja Nr ROŚ.II-7644/115/05.

³ Kody odpadów według rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).

⁴ Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 ze zm.

⁵ Dz. U. Nr 249, poz. 1673.

1.3. Ujęte przez Spółkę w przesyłanych do Marszałka Województwa Pomorskiego zbiorczych zestawieniach danych o komunalnych osadach ściekowych za 2011 r. i 2012 r. dane dotyczące:

- masy wytworzonych osadów ściekowych w oczyszczalni (w 2011 r. – 7.053,3 Mg i w 2012 r. – 7.412,9 Mg⁶) były zgodne danymi wynikającymi z ewidencji osadów wytworzonych w procesie oczyszczania ścieków,
- składu i właściwości komunalnych osadów ściekowych były zgodne (poza danymi o średniej wartości: kadmu w zestawieniu za 2011 r. i fosforu ogólnego w zestawieniu za 2012 r.) ze sprawozdaniami z badań tych osadów.

Zestawienia te sporządzane były przez Spółkę zgodnie z wzorem określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych o odpadach⁷.

(dowód: akta kontroli str. 36-64, 101-116, 168-193, 217, 335-337, 380-381 i 409-411, 427-430)

W ww. zestawieniach za lata 2011-2012 Spółka wykazała, że osady ściekowe były m.in. stosowane na gruntach rolnych.

W 2011 r. Spółka przekazała dwukrotnie dysponentowi gruntów rolnych ogółem 3.113,6 Mg osadów ściekowych z przeznaczeniem do uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i produkcji pasz (1.987 Mg w kwietniu i 1.126,6 Mg w październiku). Osady zostały zastosowane – odpowiednio – na powierzchni 17,5 ha oraz 15,0 ha (dysponent dzierżawił grunty rolne w dwóch miejscowościach w województwie pomorskim, tj. w Chynowie i Płaczewie).

W 2012 r. (w październiku) Spółka przekazała temu samemu dysponentowi gruntów rolnych 2.183,8 Mg osadów ściekowych z przeznaczeniem do uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i produkcji pasz. Osady zostały zastosowane na powierzchni 20 ha.

(dowód: akta kontroli str. 36-52, 77-78, 101-104, 129, 152-175, 188-217 i 283-314)

Zbiorcze zestawienia danych o komunalnych osadach ściekowych za 2011 r. i 2012 r. Spółka przesłała Marszałkowi Województwa Pomorskiego w dniach – odpowiednio – 12 marca 2012 r. i 11 marca 2013 r., tj. z zachowaniem terminu określonego w art. 37 ust. 3 ustawy o odpadach. Zestawienia te nie były przez Spółkę korygowane.

(dowód: akta kontroli str. 36-46)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W 43 (spośród 69 sporządzonych w Spółce w latach 2011-2012) kartach przekazania odpadu nie odnotowano numerów rejestracyjnych pojazdów, którymi przewożono odpady (w ilości ogółem 10.623,10 Mg), tj. informacji, przewidzianej we wzorze karty, stanowiącym załącznik nr 5 do rozporządzenia w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów.

Pracownik Spółki odpowiedzialny za gospodarkę odpadami wyjaśnił, że przyczyną powyższej nieprawidłowości było wystawianie kart zbiorczo za okresy miesięczne (karty dotyczyły wielu kursów) oraz że od stycznia 2013 r. w kartach dopisywany jest numer rejestracyjny pojazdu.

(dowód: akta kontroli str. 47, 49-151, 164-167 i 427-430)

⁶ W suchej masie: w 2011 r. 906,07 Mg, a w 2012 r. 1002,01 Mg.

⁷ Dz. U. Nr 249, poz. 1674.

2. Przesłane do Marszałka Województwa Pomorskiego zbiorcze zestawienia danych o komunalnych osadach ściekowych za 2011 r. i 2012 r. zawierały – jak wynika z wyjaśnień pracowników Spółki, na skutek błędów rachunkowych – nieprawidłowe dane dotyczące:

- średniej wartości: kadmu (w zestawieniu za 2011 r. zawyżono ją o 0,02 mg/kg suchej masy) i fosforu ogólnego (w zestawieniu za 2012 r. zaniżono ją o 0,01% suchej masy),
- produkcji osadu w mokrej i w suchej masie (w zestawieniu za 2011 r. – na skutek zawyżenia w ewidencji produkcji osadu w mokrej masie w lutym o 15,63 Mg oraz osadu w suchej masie w październiku o 2,94 Mg, a także zaniżenia produkcji osadu w mokrej masie w październiku o 22,4 Mg – zaniżono produkcję osadu w mokrej masie o 6,77 Mg, a w suchej masie o 2,94 Mg).

(dowód: akta kontroli str. 36-52, 101-104, 169-193, 335-337, 380-381, 409-428 i 480-483)

Uwagi dotyczące badanej działalności

Spółka, pomimo wytworzenia w 2012 r. 0,11 Mg odpadów (chemikaliów laboratoryjnych i analitycznych) zaklasyfikowanych jako odpady niebezpieczne nie posiadała programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi, podczas gdy wytwórca odpadów, który wytworzył odpady niebezpieczne w ilości powyżej 0,1 Mg rocznie na podstawie przepisów art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o odpadach zobowiązany był do uzyskania decyzji zatwierdzającej taki program, po uprzednim złożeniu wniosku o jego zatwierdzenie najpóźniej na 30 dni przed dniem zmiany działalności, wpływającej m.in. na ilość wytwarzanych odpadów niebezpiecznych (art. 19 ust. 1 ww. ustawy).

Z wyjaśnień Dyrektora Zarządu Spółki wynika m.in., że ww. programu nie opracowano, gdyż ilość odpadów niebezpiecznych zwiększono (od IV kwartału 2012 r.) z powodu konieczności wykonania dodatkowych analiz chemicznych, w wyniku których takie odpady powstają, niezbędnych do uzyskania akredytacji laboratorium badawczego Spółki, a ww. odpady były wywożone i utylizowane przez podmiot posiadający stosowne pozwolenie w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 5-26, 48 i 156-163, 164-167, 418-426, 431-433 i 484-487)

W ocenie NIK przywołane wyżej przyczyny nie zwalniały Spółki z obowiązku posiadania programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi, złożenia wniosku o jego zatwierdzenie i uzyskania decyzji zatwierdzającej program na zasadach określonych w przywołanych wyżej przepisach ustawy o odpadach (ww. ustawa uchylona została z dniem 23 stycznia 2013 r. przez ustawę z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach⁸).

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości⁹ działalność Spółki w latach 2011-2012 w zakresie ewidencjonowania osadów ściekowych oraz realizacji obowiązków sprawozdawczych, dotyczących ilości i składu osadów ściekowych.

2. Postępowanie z wytworzonymi osadami ściekowymi na terenie oczyszczalni

Opis stanu faktycznego

2.1. Dane w zakresie liczby mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię prowadzoną przez Spółkę, ilości oczyszczonych ścieków komunalnych i kierunków zagospodarowania osadów w latach 2011-2012 przedstawia zestawienie:

⁸ Dz. U. z 2013 r., poz. 21.

⁹ Podobnie jak przy ocenie ogólnej, Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen cząstkowych dotyczących działalności w badanym obszarze: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

Lp.	Wyszczególnienie	Lata	
		2011	2012
1	2	3	4
1	równoważna liczba mieszkańców (RLM ¹⁰) w aglomeracji – stan na 31 grudnia	48 108	41 038
1.1	RLM wg danych KZGW ¹¹ z realizacji KPOSK ¹²	55 861	62 075
2	liczba mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego – stan na 31 grudnia	34 697	41 096
3	liczba mieszkańców obsługiwanych przez tabor asenizacyjny – stan na 31 grudnia	100***	5 251***
4	ilość oczyszczanych ścieków komunalnych ogółem w ciągu roku – w tys. m ³ /r.	2 729	2 698
4.1	- w tym ścieków dowożonych woźami ascenizacyjnymi – w tys. m ³ /r.	27,6	25,6
5.	masa osadów ustabilizowanych i zagęszczonych po procesie mechanicznego odwodnienia powstająca w oczyszczalni w Mg/rok i przekazana na następujące cele*:	7 053,3	7 412,9
5.1	- do uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz – w Mg*	3 113,6	2 183,8
5.2	- na inne cele – w Mg (produkcja kompostu do rekultywacji składowiska w ZZO w Czarnówku ¹³)*	4 508,8	5 799,3
6**	masa osadów przeliczona na suchą masę powstająca w oczyszczalni w Mg/rok i przekazana na następujące cele*:	906,1	1 002,0
6.1	- na inne cele w Mg (produkcja kompostu do rekultywacji składowiska w ZZO w Czarnówku)	586,1	782,9
7.1.	wskaźnik masy osadów (mechanicznie odwodnionych) do ilości oczyszczanych ścieków – wiersz [5:4] w kg/m ³ :	2,6	2,7
7.2.	wskaźnik masy osadów przeliczonych na suchą masę do ilości oczyszczanych ścieków – wiersz [6:4] w kg/m ³ :	0,3	0,4
7.3.	średnie uwodnienie osadów po mechanicznym odwodnieniu w %:	87,0	86,5
8.	masa magazynowanych osadów na terenie oczyszczalni na dzień 31 grudnia w Mg*	Brak dokładnych danych****	Brak dokładnych danych****

*Ilość osadów wytworzonych w oczyszczalni nie jest równa sumie masy osadów wywiezionych do kompostowania i zagospodarowania rolniczego z powodu upływu czasu od wytworzenia osadów do ich zastosowania (np. proces gromadzenia partii osadów przeznaczonych do aplikacji do gruntu w kwietniu 2011 r. rozpoczął się w listopadzie roku poprzedniego).

**Wartość masy osadów w przeliczeniu na suchą masę w Mg/rok przekazaną do uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz: 747,9 w 2011 r. i 546,0 w 2012 r.

***Dane za 2011 r. dotyczą tylko Gminy Lębork. Spółka nie posiadała danych dotyczących aglomeracji. Dane za 2012 r. obejmują aglomerację (tj. Gminy Lębork, Cewice i Nowa Wieś Lęborska).

****Poletka osadowe nie były zadaszone. W zależności od pory roku, nasłonecznienia i opadów atmosferycznych masa składowanych osadów ulegała zmianie. Szacunkowo na koniec 2011 i 2012 r. pozostawało po około 570 Mg osadów.

(dowód: akta kontroli str. 37-40, 42-45, 47, 219-245, 381 i 412-417)

2.2. W latach 2011-2012 masa wytworzonego osadu była wyliczana raz w miesiącu przez technologa Spółki, na podstawie wskazań urządzeń pomiarowych „wirówki” oraz analiz laboratoryjnych zawiesiny osadu podawanego na wirówkę i jego odcieku. Spółka nie posiadała urządzeń wagowych do kontroli wytwarzanych i wywożonych osadów (nie była do tego zobowiązana na podstawie obowiązujących przepisów).

Wywożone osady były ważone na terenie ZZO w Czarnówku (w części dotyczącej osadu przekazanego do produkcji kompostu do rekultywacji składowiska) oraz na terenie Punktu Skupu Surowców Wtórnych w Lęborku (w części dotyczącej osadu przekazywanego na cele rolne).

Z informacji uzyskanych od ww. podmiotów wynika, że urządzenia wagowe wykorzystywane przez nie do mierzenia ilości osadu posiadały aktualne legalizacje, zgodnie z art. 8 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 maja 2001 r. Prawo o miarach¹⁴.

(dowód: akta kontroli str. 218-220, 246-252 i 335-337)

2.3. Wszystkie wytworzone przez Spółkę w latach 2011-2012 osady były poddawane stabilizacji. W procesie tym stosowano obróbkę mechaniczną, biologiczną i chemiczną. Ścieki poddawano oczyszczaniu mechanicznemu na kratkach schodkowych oraz w dwukomorowym piaskowniku, skąd kierowano je do komory beztlenowej, gdzie rozpoczął się proces biologicznego usuwania fosforu. Z komory beztlenowej ścieki odprowadzono do komory rozdziału, z której spływały

¹⁰ Równoważna liczba mieszkańców – zgodnie z art. 43 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r. poz. 145 ze zm.) za jednego równoważnego mieszkańca rozumie się ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych, wyrażony jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania na tlen w ilości 60 g tlenu na dobę.

¹¹ Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej.

¹² Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

¹³ Zakład Zagospodarowania Odpadów „Czysta Błękitna Kraina” Spółka z o.o. w Czarnówku, działający – według informacji Spółki – do 28.02.2012 r. pod firmą Przedsiębiorstwo Składowania i Przerobu Odpadów Spółka z o.o. w Czarnówku.

¹⁴ Dz. U. z 2004 r. Nr 243, poz.2441 ze zm.

do trzech reaktorów biologicznych. W reaktorach znajdowały się dwie komory: „denitryfikacji” (w której zachodziła reakcja związków azotu i równoczesna mineralizacja substratów organicznych) oraz „nitryfikacji” (w której następowała mineralizacja pozostałych części substratów organicznych, organicznych związków azotu oraz usuwanie związków fosforu). Mieszanka ścieków oczyszczonych i osadu czynnego odpływała grawitacyjnie do osadników wtórnych, gdzie oddzielano osad od ścieków. Ścieki oczyszczone odprowadzono do rzeki Łeby, natomiast osad (dzięki przepompowni) zwracano do komory „predenitryfikacji”, a jego nadmiar kierowano do komory stabilizacji tlenowej, w której poddawano osad stabilizacji tlenowej i zagęszczeniu. Z komór stabilizacji tlenowej osad kierowano na wirówkę dekantacyjną. Po odwodnieniu osadu na wirówce higienizowano go wapnem i czasowo gromadzono na terenie oczyszczalni (ilość wytworzonego osadu podano w pkt 1.3 wystąpienia pokontrolnego). Oczyszczanie chemiczne stosowano w przypadku konieczności wspomaganie procesu biologicznej „defosfatacji”, poprzez wprowadzenie związków chemicznych bezpośrednio do reaktorów biologicznych.

(dowód: akta kontroli str. 257-275 i 365-367)

Postępowanie z osadami było zgodne z Projektem technologicznym rozbudowy i modernizacji oczyszczalni z lipca 2001 r. oraz decyzją z 12 stycznia 2006 r.

(dowód: akta kontroli str.17-22, 257-275, 365-367 i 382-408)

2.4. Badania laboratoryjne składu osadu zleczone przez Spółkę w latach 2011-2012 nie wykazały nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 49-52, 77-104, 129-149, 169-193, 257-275, 394-408)

2.5. Zgodnie z decyzją z 12 stycznia 2006 r. Spółka magazynowała odpady (do chwili odbioru przez specjalistyczne firmy) na terenie oczyszczalni, na przystosowanych do tego celu poletkach. W badanym okresie Spółka nie przekroczyła maksymalnego okresu magazynowania osadu (trzy lata), określonego w art. 63 ust. 3 ustawy o odpadach.

(dowód: akta kontroli str. 17-22, 49-52, 77-104, 129, 138-149, 380-381 i 412-416)

2.6. Obciążenie oczyszczalni, wyrażone równoważną liczbą mieszkańców, wynosiło wg stanu na 31 grudnia 2011 r. 48.000, a wg stanu na 31 grudnia 2012 r. 41.000 – Spółka była zatem zobowiązana, zgodnie z § 5 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych¹⁵ (dalej: „rozporządzenie w sprawie komunalnych osadów ściekowych”) do wykonywania badań laboratoryjnych osadów co najmniej raz na cztery miesiące. W latach 2011-2012 Spółka wykonywała ww. badania z częstotliwością nie mniejszą niż określona w ww. przepisie.

(dowód: akta kontroli str. 47 i 169-193)

Badaniem, o którym mowa w § 5 ust. 1 ww. rozporządzenia w latach 2011-2012 objęta była każda partia osadów przeznaczona do stosowania na gruntach rolnych.

(dowód: akta kontroli str. 49-52, 77-78, 101-104, 129 i 169-193)

W latach 2011-2012 badania osadów wytworzonych w oczyszczalni prowadziła (w laboratorium w Pszczynie) SGS EKO-PROJEKT Sp. z o.o. w Poznaniu. Ww. podmiot posiadał certyfikat akredytacji laboratorium badawczego nr AB 1232 z 9 listopada 2010 r., wydany przez Polskie Centrum Akredytacji. Na podstawie przeprowadzonych badań określano w szczególności: odczyn osadu, zawartość substancji organicznych, metali ciężkich, azotu, bakterii chorobotwórczych i pasożytów. Wskazywano również zakres stosowania osadów.

(dowód: akta kontroli str.169-193, 217 i 253-256)

¹⁵ Dz. U. Nr 137, poz. 924.

W sprawozdaniach z badań laboratoryjnych osadów podawano, że próbki były pobierane przez przedstawicieli Spółki. Pracownik Spółki odpowiedzialny za wymienioną czynność wyjaśnił, że z miejsc czasowego składowania osadu pobierał od 40 do 50 próbek, zgodnie ze sposobem ich pobierania, wskazanym w § 5 ust. 3 rozporządzenia w sprawie komunalnych osadów ściekowych.

(dowód: akta kontroli str. 169-193, 253-254, 335-336 i 378-379)

SGS EKO-PROJEKT Sp. z o.o. w Poznaniu badaniem obejmowała parametry wymienione w załączniku nr 4 do ww. rozporządzenia. W sprawozdaniach ww. podmiot podawał symbole zastosowanych metod badania próbek, wskazując jednocześnie, że były one objęte akredytacją.

(dowód: akta kontroli str. 169-193, 253-256 i 368-375)

W badanym okresie w przesłanych przez Spółkę próbkach ww. podmiot w żadnym przypadku nie stwierdził bakterii chorobotwórczych z rodzaju Salmonella oraz żywych jaj pasożytów jelitowych. Zawartość metali ciężkich mieściła się w normie, określonej w załączniku nr 1 do ww. rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 169-193)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie postępowanie Spółki w latach 2011-2012 z wytworzonymi na terenie oczyszczalni osadami ściekowymi.

3. Zagospodarowanie osadów ściekowych

Opis stanu
faktycznego

3.1. W latach 2011-2012 wszystkie osady ściekowe, powstałe w wyniku funkcjonowania oczyszczalni, poddano – zgodnie z art. 9 ust. 3 ustawy o odpadach – odzyskowi na terenie województwa pomorskiego.

Spółka w latach 2011-2012 przekazała na cele rolne ogółem 5.297,4 Mg osadu (pkt 1.3 wystąpienia pokontrolnego) oraz 10.308,02 Mg (4.508,77 Mg w 2011 r. i 5.799,25 Mg w 2012 r.) osadu do ZZO w Czarnówku (z informacji ZZO w Czarnówku wynika, że osad wykorzystano do produkcji kompostu zużywanego do rekultywacji składowiska). Podmiot transportujący osad posiadał pozwolenie na transport odpadów¹⁶.

(dowód: akta kontroli str.49-150, 276-314, 331-334 i 346-349)

3.2. W latach 2011-2012, przed stosowaniem osadów, wykonywano badania osadów i gruntów, na których miały być one stosowane, tj.:

- osad wywieziony w okresie 14-20 kwietnia 2011 r. był badany 3 marca 2011 r., a grunty, na których był on stosowany – 22 lutego i 15 marca 2011 r. Badaniem objęto 20 ha gruntów, a osad stosowano na 17,5 ha. Grunty te (klasy średniej) były przeznaczone (według oświadczenia producenta rolnego) pod uprawę kukurydzy nieprzeznaczonej do spożycia i produkcji pasz;
- osad wywieziony w okresie 11-14 października 2011 r. był badany 21 lipca 2011 r., a grunty, na których był on stosowany – 5 września 2011 r. Badaniem objęto 20 ha gruntów, a osad stosowano na 15 ha. Grunty te (klasy średniej) były przeznaczone (wg oświadczenia producenta rolnego) pod uprawę pszenicy ozimej nieprzeznaczonej do spożycia i produkcji pasz;
- osad wywieziony w okresie 15-24 października 2012 r. był badany 10 września 2012 r., a grunty, na których był on stosowany – 26 września 2012 r. Badaniem objęto 25 ha gruntów, a osad stosowano na 20 ha. Grunty te (klasy średniej) były

¹⁶ Decyzja Starosty Lęborskiego z 16.04 2007 r. nr ROŚ.II-7644/57/2007.

przeznaczone (wg oświadczenia producenta rolnego) pod uprawę kukurydzy nieprzeznaczonej do spożycia i produkcji pasz.

(dowód: akta kontroli str. 49-52, 77-78, 101-104, 129, 152-175, 188-215 i 315-330)

Spółka sprawdzała wrywkowo prawidłowość stosowania osadów. Dwoch pracowników Spółki przeprowadzało inspekcje na gruntach rolnych w okresie stosowania osadów, uczestnicząc przy ich rozładunku na polu z jednostek transportujących oraz załadunku na sprzęt do ich rozrzucania i aplikacji do gruntu. W wyniku ww. czynności nie stwierdzono nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 467-468 i 470-472)

Dyrektor Zarządu Spółki wyjaśnił, że informacje na temat terenów przyrodniczo chronionych, parków krajobrazowych jak i obszarów Natura 2000 były Spółce dostępne w szczególności dzięki zasobom internetowym. Ponadto Spółka była ustnie informowana przez dzierżawcę nieruchomości o ich nieobjęciu zakazem określonym w art. 43 ust. 6 pkt 1 ustawy o odpadach.

(dowód: akta kontroli str. 467, 469 i 488)

Badania gruntów były zlecane przez producenta rolnego. Laboratorium wykonujące badania gruntów posiadało certyfikat nr AB 400, wydany 30 lipca 2010 r. przez Polskie Centrum Akredytacji.

(dowód: akta kontroli str. 169-198, 200-215, 291-295, 300-315, 344-345 i 376-377)

W sprawozdaniach z badań gruntów podane były metody referencyjne badań, o których mowa w załączniku nr 5 do rozporządzenia w sprawie komunalnych osadów ściekowych. Próbkę pobierane były przez dzierżawcę gruntu według normy PN-R-04931:1997 z powierzchni ogółem 65 ha (z 13 obszarów po pięć ha każdy).

(dowód: akta kontroli str. 195-198, 200-203, 206-215, 363-364 i 453-460)

3.3. W badanym okresie Spółka, przed zastosowaniem osadów, przekazywała wyniki ich badań dysponentowi gruntów, na których miały być one zastosowane. Spółka nie informowała natomiast producenta rolnego o dopuszczalnych dawkach osadu, możliwych do stosowania na wskazywanym przez niego obszarze.

W sprawozdaniach z badania osadów przeznaczonych do zastosowania na gruntach zawarto informację, że mogły być one stosowane do uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i produkcji pasz, przy spełnieniu wymagań określonych w rozporządzeniu w sprawie komunalnych osadów ściekowych – nie wskazano w nich jednak dopuszczalnych dawek, które mogły być stosowane w danym okresie.

(dowód: akta kontroli str. 169-175, 188-215, 291-295, 300-313, 344-345 i 376-377)

Suma dawek osadów zastosowanych na gruntach nie przekroczyła dopuszczalnych ilości, określonych w § 3 ust. 7 rozporządzenia w sprawie komunalnych osadów ściekowych.

(dowód: akta kontroli str. 168, 194, 199, 204, 316-330 i 443)

3.4. Przy stosowaniu osadów na gruntach rolnych przestrzegano zakazów, określonych w art. 43 ust. 6 ustawy o odpadach. Osady, niezwłocznie po ich przetransportowaniu na nieruchomość, mieszano z gruntem – zgodnie z § 4 ust. 4 rozporządzenia w sprawie komunalnych osadów ściekowych.

(dowód: akta kontroli str. 194, 199, 204, 316-330, 338-343, 434-452, 461-480)

3.5. Spółka przekazywała osady – w ilościach opisanych w punkcie 3.1 wystąpienia pokontrolnego – ZZO w Czarnówku, który posiadał pozwolenie na wytwarzanie odpadów, m.in. ustalające warunki prowadzenia działalności na jego terenie

w zakresie odzysku odpadów, obejmujących ustabilizowane komunalne osady ściekowe¹⁷.

(dowód: akta kontroli str. 346-360)

3.6. Spółka przekazywała ZZO w Czarnówku sprawozdania z badań przekazanych osadów. Nie sporządzała i nie przekazywała ZZO w Czarnówku podstawowej charakterystyki osadów, o której mowa w art. 36 ust.1b, 1c i 1e ustawy o odpadach, ponieważ nie była do tego zobowiązana (osad ściekowy wywożony z oczyszczalni trafiał do kompostowni bioreaktywnej – nie podlegał składowaniu).

(dowód: akta kontroli str. 89-100, 138-149, 169-193, 344-349, 361-377)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W latach 2011-2012 Spółka, przed stosowaniem komunalnych osadów ściekowych:

- nie wykonywała badania gruntów, na których miały być one stosowane. Badania gruntów zlecał podmiot władający nieruchomością, na której osady miały być stosowane, podczas gdy zgodnie z przepisami art. 43 ust. 3 ustawy o odpadach obowiązek poddania gruntów badaniom ciążył na wytwórcy komunalnych osadów ściekowych;
- nie przekazywała podmiotowi władającemu nieruchomością, na której miały być one stosowane informacji o dawkach osadu, które można stosować na poszczególnych gruntach, pomimo takiego obowiązku wynikającego z przepisów art. 43 ust. 4 ustawy o odpadach.

Wyjaśnienia Dyrektora Zarządu Spółki, że wykonanie obowiązków przeprowadzenia badań gruntów i określenia dawek osadu, które można stosować na poszczególnych gruntach Spółka scedowała na władającego nieruchomością ze względu na posiadanie przez niego stosownych uprawnień nie mogą zostać uwzględnione, gdyż ww. przepisy nakładają opisane wyżej obowiązki na wytwórcę osadów, nie przewidując w tym zakresie wyjątków.

(dowód: akta kontroli str. 169-215, 291-313, 315, 344-345, 376-377 i 453-460)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości, sposób zagospodarowania przez Spółkę osadów ściekowych w latach 2011-2012.

4. Realizacja wniosków pokontrolnych

Opis stanu
faktycznego

W latach 2011-2012 w Spółce przeprowadzono jedną kontrolę zewnętrzną w zakresie gospodarki osadami ściekowymi. Kontrolę (zakończoną protokołem z 27 sierpnia 2012 r.) przeprowadzili pracownicy Delegatury Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Słupsku, nie stwierdzając nieprawidłowości. Badaniem objęto posiadane przez Spółkę pozwolenia na wytwarzanie odpadów, wywiązywanie się przez Spółkę z obowiązków sprawozdawczych, sposób zagospodarowania osadów i ich ewidencję oraz badania osadów i gruntów na których były stosowane.

(dowód: akta kontroli str. 27-35, 46)

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁸, wnosi o:

¹⁷ Decyzja Marszałka Województwa Pomorskiego z 30.06.2009 r. Nr DROŚ.S.SO.7653-17/09.

¹⁸ Dz. U. z 2012 r., poz.82 ze zm.

- 1) podjęcie działań w celu zapewnienia:
 - a) bezbłędneho prowadzenia ewidencji, dotyczącej wytworzonego osadu ściekowego oraz zbiorczych zestawień danych o komunalnych osadach ściekowych,
 - b) prowadzenia przez Spółkę badań gruntów, na których mają być stosowane komunalne osady ściekowe wytworzone w oczyszczalni oraz informowania dysponentów tych gruntów o dawkach osadu, które można stosować na poszczególnych gruntach,
- 2) uzupełnienie kart przekazania odpadów sporządzonych w latach 2011-2012 o numery rejestracyjne pojazdów, którymi przewożono odpady,
- 3) przekazanie Marszałkowi Województwa Pomorskiego korekt zbiorczych zestawień danych o komunalnych osadach ściekowych za lata 2011-2012 w zakresie średniej wartości kadmu i fosforu ogólnego, a także wielkości produkcji osadu w mokrej i suchej masie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, dnia 26 czerwca 2013 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

Kontrolerzy
Mariusz Syrek
główny specjalista k.p.

Podpis

DYREKTOR
Delegatury NIK w Gdańsku

dr inż. Alicja Joanna Szczepaniak
podpis

Kamil Urzędowski
doradca ekonomiczny

podpis